

Běloruská menšina

Historie

Kultury běloruská a česká mají hluboké společné historické kořeny, sahající do 16. století. Význam Prahy jako střediska běloruské kultury lze dovodit ze skutečnosti, že vůbec první běloruská kniha — překlad bible, byla vytištěna zde Dr. Francyskem Skarynou v roce 1517. V dnešní Praze připomínají úspěchy běloruské kultury, ale také běloruskou přítomnost v Česku dvě památky — pamětní deska v Klementinu a Skarynův pomník na Hradčanech. Rozhodnutí zřídit pomník na Hradčanech bylo výsledkem žádosti běloruského ministra zahraničí Piotra Kraučanky, a osobní záštity prezidenta Václava Havla. Pomník se stal také první východoslovanskou památkou, postavenou v Praze. Rozhodnutí zřídit Skarynův pomník na Hradčanech může být také považováno jako projev úředního uznání běloruské historické přítomnosti a kulturní činnosti orgány České Republiky. České úřední listiny, a následovně i česká věda, používaly označení „ruská nebo ukrajinská emigrace“ pro všechny emigranty z bývalé Ruské říše po uchopení moci bolševiky v roce 1917 bez ohledu na jejich národnost, protože nejpočetnější část emigrace tvořili Rusové a Ukrajinci. Bělorusko bylo také částí Ruské říše, a dostupná informace naznačuje, že běloruská emigrační obec v meziválečném Československu byla třetí nejpočetnější, právě za Rusy a Ukrajinci. Podobně jako Rusové a Ukrajinci, Bělorusové přišli do Československa v několika vlnách. První, tzv. „autentická“ vlna běloruské emigrace, která se stala hlavním terčem deportací, byla vyvolaná krátkodobou nezávislostí Běloruska v roce 1918, kterou se nepodařilo udržet v politické situaci té doby, a následující bolševickou okupací Běloruska a zavedením komunismu. Druhou vlnu tvořilo několik desítek běloruských intelektuálů, kteří byli v roce 1922 vypovězeni ze Sovětského svazu. Třetí vlnou byli v druhé polovině 20. let tzv. nenavrátilci, kteří vycestovali legálně ze SSSR, ale rozhodli se nevrátit. Čtvrtá běloruská emigrační vlna byla důkazem toho, že situace běloruské emigrace byla složitější než ruská nebo ukrajinská, kvůli tomu, že etnické Bělorusko bylo ve výsledku polsko- sovětské smlouvy, uzavřené 18. března 1921 v Rize, rozděleno na dvě skoro stejně velké části. V případě Bělorusů, značná část čtvrté vlny jejich emigrace do Československa pocházela z meziválečného Polska a byla způsobena snahou polských úřadů polonizovat běloruskou etnickou skupinu a všelijak ji diskriminovat. Menší skupina běloruských emigrantů pocházela z běloruské menšiny v Lotyšsku. Za doby první Československé republiky se Praha stala důležitým střediskem nejen ruského a ukrajinského, ale i běloruského politického, uměleckého, kulturního a intelektuálního života, do té míry, že se stala podstatným centrem běloruské kultury za hranicemi etnického Běloruska. Lze předpokládat, že československé státní orgány byly celkem příznivě nakloněny vůči sebeurčení Běloruska po I. světové válce. Běloruská exilová vláda — Rada Běloruské Lidové Republiky měla své sídlo v Praze od roku 1923 do roku 1943. Tato skutečnost se dá vyložit jako *de facto* uznání legitimacy nezávislé běloruské vlády československými orgány. Navíc československá vláda poskytovala běloruským studentům ze Západního Běloruska (tehdy části Polska a Lotyšska) stipendia na studia na československých vysokých školách. Komunistický režim a následující deportace do Sovětského svazu po ukončení II. světové války násilně přerušily a dramaticky ovlivnily tuto tradiční, dlouhodobou, a proto historicky stanovenou přítomnost běloruské obce v Česku. Jelikož Bělorusové jako třetí největší komunita emigrantů z bývalé Ruské

říše, byli méně početní, než Rusové a Ukrajinci, ukrutnosti, spáchané sovětskými vojenskými a bezpečnostními orgány v Československu postihly běloruskou komunitu intenzivněji a téměř ji zničily.

Výsledky sčítání lidu

Rok 1991, kdy se uskutečnilo první validní sčítání lidu, nezachytil žádnou osobu, hlásící se k běloruské národnosti. Stejně tomu tak bylo při sčítání lidu domů a bytů v březnu roku 2001. Další sčítání v roce 2011 ukázalo na 2 013 osob, které se přihlásily k běloruské národnosti.

Rada vlády pro národnostní menšiny

Oficiální žádost o začlenění Bělorusů jako národnostní menšiny do Rady vlády pro národnostní menšiny byla, společně s historickou analýzou a memorandem, podána předsedovi vlády již na podzim roku 2010. Žádost podalo sdružení Pahonia, které je složené z občanů ČR běloruské národnosti. Od ledna roku 2011 byl zástupce běloruské komunity Ing. George Stankevich zván tehdejším předsedou Rady Michaelem Kocábem jako host na jednání Rady vlády pro národnostní menšiny. K vlastnímu přijetí běloruské menšiny do Rady došlo usnesením vlády ze dne 3. července 2013 [č. 530](#) (čleem Rady byl jmenován Mgr. Adam Kalita).

Organizace

Nejvýznamnějším je spolek [Pahonia](#), dále sdružení českých a běloruských studentů [Svobodné Bělorusko](#), Osvětový a vzdělávací spolek Skaryna, o.p.s. Člověk v tísni organizuje [Běloruské centrum](#), spolek Svaz Bělorusů v Zahraničí a sdružení [Občanské Bělorusko](#). Všechny jsou zaměřeny na lidská práva.